

27.10.2020

EOAK/5348/2019

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Pasi Pölönen

Esittelijä: Esittelijäneuvos Anu Rita

KIRJEENVAIHDON LUKEMISESTA ILMOITTAMINEN

1 KANTELU

Kantelija arvosteli Turun vankilan menettelyä kirjeenvaihdon lukemisesta ilmoittamisessa. Kantelija ja vanki, jolle hän lähetti kirjeitä sisäpostitse, olivat kumpikin Turun vankilassa. Kantelijalle ei ollut ilmoitettu, että hänen lähettämiään kirjeitä oli luettu. Sen sijaan kirjeiden vastaanottajalle oli toimitettu päätöksiä lukemisesta.

Kantelun liitteenä oli yhtä kantelijan lähettämää kirjettä koskeva lukemispäätös, jonka hän kertomansa mukaan oli saanut kirjeen vastaanottajana olleelta vangilta. Kantelijan mukaan lukemispäätöksiä, joista hänelle ei ollut ilmoitettu, oli ollut useita.

Lisäkirjeessä kantelija toimitti asiointilomakkeen, jolla hän oli tiedustellut, miksi hänelle ei ollut ilmoitettu kirjeiden lukemispäätöksistä. Kantelijan asiointilomakkeeseen vastasi kantelun liitteenä olleen lukemispäätöksen tehnyt rikosseuraamusosastuksen esimies. Vastauksen mukaan lukemispäätökset eivät olleet kohdistuneet kantelijaan. Vastauksessa todettiin lisäksi, että jos kantelijaan kohdistetaan lukemispäätös, hän saa siitä tiedon.

2 SELVITYS

Kantelun johdosta hankittiin selvitys ja lausunto:

- Turun vankilan johtajan selvitys (27.9.2019) ja ilmoitus siitä, että hänellä ei ollut lisäkirjeestä lausuttavaa (14.10.2019)
- Länsi-Suomen rikosseuraamusalueen aluekeskuksen lausunto (18.11.2019)

Käytettävissäni ovat olleet myös:

- Kantelun liitteenä oleva lukemispäätös, josta voi havaita seuraavaa.

Kyseessä oli kantelijan vankilan sisäpostissa toiselle vangille lähettämä kirje. Kirje oli luettu vankeuslain 12 luvun 2 §:n perusteella vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi. Lukemisen perusteeksi oli lisäksi merkitty: "[Kirjeen vastaanottajana olleen vangin nimi poistettu] on siirretty Turun vankilaan [vanki-

lan nimi poistettu] vankilasta turvallisuusperusteisesti. [Kirjeen vastaanottajana olleen vangin nimi poistettu] epäillään olevan JR-ryhmä United Brotherhoodin jäsen.”

– Turun vankilan johtajan Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön lakimiehelle lähettämä sähköposti siitä, että vankilassa oli päätetty lopettaa vankien välisen sisäpostin toimittaminen.

3 RATKAISU

3.1 Oikeusohjeita

Vankeuslain 12 luvun 2 §:n 1 momentissa säädetään perusteista, joilla kirje voidaan lukea.

2 § (10.4.2015/393)

Viestin lukeminen ja jäljennöksen ottaminen

Vangille saapunut tai vangilta peräisin oleva kirje, muu postilähetys ja viesti saadaan lukea, jos se on tarpeen kyseisen vangin rikostaustaan, hänen vankeusaikaiseen käyttäytymiseensä, lähetykseen tai sen lähettäjään taikka vastaanottajaan liittyvästä perustellusta syystä rikoksen estämiseksi tai selvittämiseksi, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi taikka vangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi. Lukemiseen oikeuttava päätös voidaan tehdä enintään kahden viikon määräajaksi kerrallaan.

Vankeuslain 12 luvun 2 a §:n 1 momentissa säädetään lukemisesta ilmoittamisesta seuraavaa.

2 a § (10.4.2015/393)

Lukemisesta ilmoittaminen

Jos vangille saapunut tai häneltä peräisin oleva kirje, muu postilähetys tai viesti luetaan, lukemisesta ja lukemisen perusteesta on viipymättä annettava vangille tieto. Ilmoittamista voidaan lykätä, jos se on tarpeen rikoksen estämiseksi tai selvittämiseksi, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi taikka vangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi. Ilmoitus lukemisesta ja sen perusteesta on kuitenkin annettava kahden viikon kuluessa lukemisesta tai, jos vanki vapautetaan ennen mainittua määräaikaa, viimeistään vangin vapautuessa, jollei muusta lainsäädännöstä muuta johdu.

Vankeuslain 12 luvun 11 §:n 2 momentin mukaan kirjeen, muun postilähetyksen tai viestin lukemisesta ja lukemisesta ilmoittamisesta päättää turvallisuudesta vastaava virkamies taikka hänen tällaisiin tehtäviin erikseen nimeämänsä ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies

3.2 Selvitys ja lausunto

Turun vankilan johtaja katsoi selvityksessään, että vankeuslain 12 luvun 2 a § 1 momentti on sanamuodoltaan selkeä ja yksiselitteinen eikä lainsäädännöstä tai sen esitöistä löydy tukea sille, että lukemisesta pitäisi tai voisi ilmoittaa kirjeenvaihdon toiselle osapuolelle. Hänen mukaansa eduskunnan oikeusasiamiehen päätöksessä EOAK/4849/2017 on asiaan otettu kantaa ja todettu, että postin kautta kulkevan kirjeenvaihdon osalta lukemisesta on ilmoitettava vain vangille, jonka viestintään toimenpide on kohdennettu.

Turun vankilan johtajan mukaan toisenlainen tulkinta olisi ongelmallinen mm. siitä syystä, että kuten hallituksen esityksessä todetaan, "Lisäksi toinen osapuoli ei välttämättä tiedä, että vanki on vankilassa. Vangilla on oikeus pitää tieto salassa." Hän toteaa, että toisaalta päätöksessä on esitetty näkemys, jonka mukaan vankilan sisäpostin välityksellä toimitetun kirjeen lukemisesta olisi perusteltua ilmoittaa myös kirjeenvaihdon toiselle osapuolelle. Hänen mukaansa tämä näkemys perustunee ainakin osittain siihen, että tällöin ei em. perustetta vankilassa olemisesta ole syytä salata, kun molemmat osapuolet ovat siitä tietoisia. Hänen mielestään tämä tulkinta on ongelmallinen, koska mikäli sisäpostitapauksissa ilmoittamisvelvollisuutta laajennettaisiin koskemaan myös kirjeenvaihdon toista osapuolta, hänen tietoonsa saatettaisiin samalla toista vankia koskevia salassa pidettäviä tietoja eli vähintäänkin tieto siitä, että kyseiseen vankiin liittyy tämän rikostustaan, vankeusaikaiseen käyttäytymiseen tms. perusteita, joilla lukemispäätös on tehty. Vanki, johon toimenpide on kohdennettu, ei välttämättä halua eikä hyväksy tällaisen tiedon välillistäkään paljastamista toiselle osapuolelle.

Turun vankilan johtajan mielestä päätös herättää kysymyksen siitä, miten toimitaan tilanteissa, joissa postin välityksellä vanki lähettää kirjeen toiselle saman vankilan vangille vankilan osoitteella. Tällöin voidaan hänen mukaansa olettaa, että lähettäjällä jo on tieto vastaanottajan olevan samassa vankilassa. Jos tällöin vastaanottajaan liittyvistä syistä kirje luetaan, tuleeko lukemisesta ilmoittaa samassa vankilassa olevalle kirjeen lähettäjälle? Johtajan mielestä olisi erikoinen tulkinta, että lukemisesta ilmoitettaisiin identtisissä tapauksissa eri tavalla vain sillä perusteella, onko kirje kulkenut sisäpostissa vai postin välityksellä.

Länsi-Suomen rikosseuraamusalueen aluekeskus toteaa lausunnossaan voivansa sinänsä yhtyä apulaisoikeusasiamiehen [päätöksessään 24.4.2018, EOAK/4849/2017 esittämään] näkemykseen siitä, että sisäpostin lukemisesta olisi perusteltua ilmoittaa molemmille osapuolille. Mikäli päädyttäisiin tarkastelemaan pelkästään vankeuslain 12 luvun 2 a §:n 1 momentin ensimmäisen lauseen sanamuotoa, voisi aluekeskuksen mukaan olla jopa helppoa päätyä tähän lopputulokseen. Toisaalta, kun tällöin kyseisen vankeuslain pykälän voidaan katsoa tarkoittavan myös sitä, että molempien osapuolten tulisi saada tieto lukemisen lisäksi lukemisen perusteesta, voidaan Turun vankilan johtajan esittämiä perusteita lukemisen perusteesta ilmoittamisesta

toiselle vangille pitää aluekeskuksen mielestä varsin vakuuttavina, koska toiselle osapuolelle ei kuulu vankeuslain 12 luvun 2 §:ssä mainitut vankia koskevat perusteet, joiden mukaisesti kirje on luettu.

Mikäli molemmille vangeille tulee ilmoittaa asiasta, tulisi toiselle osapuolelle tehtävän ilmoituksen koskea pelkästään sitä tietoa, että kirje on luettu, mutta ei lukemisen perustetta. Aluekeskuksen näkemyksen mukaan ei voida pitää tarkoituksenmukaisena, että lukemisesta ilmoitettaisiin identtisissä tapauksissa eri tavoin vain sillä perusteella, onko kirje kulkenut sisäpostissa vai postin välityksellä.

Aluekeskuksen näkemyksen mukaan vankilan sisäpostia koskien olisi ollut oleellista säännellä tarkemmin vuonna 2015 vankeuslakia muutettaessa, koska nykyinen lainsäädäntö ottaa kantaa ainoastaan postin välityksellä tapahtuvaan kirjeen lukemisesta ilmoittamiseen. Vankeuslain ja sen esitöiden nojalla (HE 45/2014 vp, s. 43) kirjeenvaihto-oikeus koskee ainoastaan postin välityksellä tapahtuvaa kirjeenvaihtoa, ei siis sisäpostilla tapahtuvaa kirjeenvaihtoa vankien välillä. Vankilalla ei näin ollen ole velvollisuutta toimittaa vankien toisilleen lähetämiä viestejä ja kirjeitä sisäpostina, joskin vankila voi halutessaan toimia myös toisin. Ehdotus siitä, että vankilalla ei ole velvollisuutta vankien välisten viestien toimittamiseen sisäpostina hyväksyttiin lakivaliokunnassa, vaikkakin se myös katsoi, että muiden kuin rikollisryhmiin kuuluvien vankien välillä viestien toimittamista sisäpostilla pidettiin kuitenkin suositeltavana. (LaVM 17/2014 vp, s. 4–5.)

3.3 Kannanotto

Olen jo aiemmin ottanut kantaa vankien välisen kirjeenvaihdon lukemiseen. Päätökseni 24.4.2018 ([EOAK/4849/2017](#)) koski samassa vankilassa olleiden vankien välistä vankilan sisäpostin kautta tapahtunutta kirjeenvaihtoa, josta oli ilmoitettu vain kirjeet lähettäneelle vangille, ei kirjeet vastaanottaneille vangeille. Kannanottoni kokonaisuudessaan on tämän päätöksen liitteenä. Totesin siinä muun muassa seuraavaa.

”Säännöksen sanamuodon mukaan vangille saapuneen tai hänetä peräisin olevan kirjeen lukemisesta ja sen perusteesta on annettava vangille tieto. Säännöksessä ei ole rajattu lukemisen ilmoitusvelvollisuutta siten että se kohdistuisi vain joko kirjeen lähettäneeseen tai sen vastaanottaneeseen vankiin. Kyseessä on myös ilmoitusvelvollisuutta koskeva poikkeussäännös ja epäselvissä tapauksissa oikeuksia rajoittavaa säännöstä on tulkittava suppeasti. Molemmille vangeille lukemisesta ilmoittaminen olisi myös perusoikeusmyönteinen toimintatapa.

Edellä todetun perusteella katson, että vankilan olisi tullut ilmoittaa kirjeiden lukemisesta myös kirjeet vastaanottaneille vangeille.”

Turun vankilan johtajan selvityksestä päätellen päätöstäni on ilmeisesti tulkittu väärin. Asiassa oli kyse vankilan sisäpostin välityksellä

lähetetystä viestistä. Päätös ei kuitenkaan sisällä kannanottoa siitä, että kahden vangin välisen kirjeenvaihdon kulkiessa postin kautta vain toiselle vangille, sille jonka ”viestintään toimenpide on kohdennettu”, tulisi ilmoittaa lukemisesta. Lukeminen ei myöskään välttämättä aina perustu tai kohdennu vain jompaankumpaan vangeista, mitä perustelen jäljempänä tarkemmin.

Päätöksessäni 17.1.2020 (EOAK/3836/2019) oli kyse siitä, että vankilassa luetun kirjeen vastaanottaja ja lähettäjä olivat eri vankiloissa. Totesin, että sillä, ovatko lähettäjä ja vastaanottaja samassa vankilassa, ei ollut tuossa tapauksessa merkitystä. Katsoin, että lukemispäätöksen tehneen vankilan olisi tullut ilmoittaa molemmille osapuolille viestin lukemisesta.

Edellä mainituissa päätöksissäni olen siis lähtenyt siitä, että vankeuslain 12 luvun 2 a §:n säännös lukemisen ilmoittamisesta vain kirjeenvaihdon toiselle osapuolelle eli vangille tarkoittaa tilannetta, jossa toinen osapuoli ei ole vankilassa. Olen edelleen sitä mieltä, että ilmoittamista koskeva vankeuslaissa oleva nimenomainen sääntely ei kahden vangin kyseessä ollessa oikeuta olemaan ilmoittamatta toiselle vangeista.

Ensinnäkin lain sanamuodosta ei voi päätellä, että ilmoitus voitaisiin jättää tekemättä toiselle vangille. Lain sanamuodosta ei voi päätellä myöskään, kumpi vangeista olisi se, jolle ei ilmoiteta. Lisäksi lain esitöistä syntyy käsitys, että ilmoitusvelvollisuus on poistettu nimenomaan muiden henkilöiden kuin vankien osalta (HE 45/2014 vp, s. 9–10 ja 44). Kuten edellä jo totesin lukeminen ei myöskään välttämättä aina perustu tai kohdennu vain jompaankumpaan vangeista. Vangeista tiedossa olevat seikat voivat täydentää toisiaan siten, että ne yhdessä kokonaisharkintaan perustuen muodostavat perusteen viestin lukemiselle. Nähdäkseni siten ei aina ole mahdollista sanoa, kumpi on vanki, jonka ”viestintään toimenpide on kohdennettu”, vaan kyse voi olla kummastakin.

Kuten päätöksessäni ([EOAK/4849/2017](#)) totesin, säännöksessä ei ole rajattu lukemisen ilmoitusvelvollisuutta siten, että se kohdistuisi vain joko kirjeen lähettäneeseen tai sen vastaanottaneeseen vankiin. Merkitystä ei päätösteni mukaan ole sillä, millä tavoin viestit kuljetetaan, postin vai vankilan sisäpostin välityksellä. Merkitystä ei ole myöskään sillä, ovatko vangit samassa vai eri vankilassa.

Kysymys vankien välisen kirjeenvaihdon lukemisesta ilmoittamisesta on kuitenkin ongelmallinen. Nykyinen sääntely ei ole poistanut ongelmakysymyksiä vankien välisen kirjeenvaihdon osalta eikä täysin myöskään vangin ja vankilan ulkopuolisen henkilön osalta.

Ylin laillisuusvalvoja havaitsi lukemisesta ilmoittamista koskevan kysymyksen ongelmalliseksi jo ennen nykyistä sääntelyä. Oikeusasiamies Petri Jääskeläinen on ratkaisuihinsa ottanut kantaa vankeuslain 12 luvun 2 a §:n säätämistä edeltäneeseen tilanteeseen.

Näillä kannanotoilla on nähdäkseni edelleen merkitystä ainakin silloin, kun kyse on kahden vangin välisen kirjeenvaihdon lukemisesta.

Kirjeenvaihdon lukeminen on hallintopäätös, johon tulee lähtökohtaisesti, ellei lailla ole muuta säädetty, soveltaa hallintolain säännöksiä. Oikeusasiamies Jääskeläinen on käsitellyt tätä esimerkiksi päätöksessään 13.6.2008 ([dnro 1828/2/08](#)). Oikeusasiamiehen päätöksen kirjeenvaihdon lukemisesta ilmoittamista koskeva osa on tämän päätöksen liitteenä. Vankeuslakia on päätöksen tekemisen jälkeen täsmennetty siltä osin, että 20 luvun 2 §:n 1 momentin 8) kohdan mukaan vanki ei saa vaatia oikaisua eikä valittaa Rikosseuraamuslaitoksen päätöksestä, joka koskee 12 luvun 2 §:ssä tarkoitettua kirjeen, muun postilähetyksen tai viestin lukemista. Näin ollen nyt on aiempaakin selvempää, että kyseessä on hallintopäätös. Hallintolain 54 §:ssä säädetään tiedoksiantovelvollisuudesta. Sen mukaan viranomaisen on annettava tekemänsä päätös viipymättä tiedoksi asianosaiselle ja muulle tiedossa olevalle, jolla on oikeus hakea siihen oikaisua tai muutosta valittamalla. Hallintolain 54 §:n mukaan viranomaisen on annettava tiedoksi myös sellainen päätös, johon liittyy muutoksenhakukiello.

Hallintolain 11 §:n mukaan hallintoasiassa asianosainen on se, jonka oikeutta, etua tai velvollisuutta asia koskee. Kirjeenvaihdon lukemisella puututaan sen kummallekin osapuolelle perustuslain 10 §:ssä taattuun luottamuksellisen viestin salaisuuteen. Viranomaisen voi jättää ilmoittamatta toimenpiteestään, jolla puututaan yksityiselämän suojaan vain, jos siitä on nimenomaisesti säädetty, kuten on esimerkiksi joidenkin poliisin toimivaltuuksien osalta. Kirjeenvaihdon kummankin osapuolen viestin salaisuuteen on puututtu siinäkin tapauksessa, että lukemisen peruste on liittynyt vain toiseen osapuoleen. Lukemisesta on ilmoitettava, ellei lailla ole säädetty toisin.

Vankilat eivät 1.5.2015 voimaan tulleen lainmuutoksen jälkeen ole olleet velvollisia toimittamaan samassakaan vankilassa olevaa kirjeenvaihtoa vangilta toiselle muutoin kuin postin välityksellä. Vankila voi kuitenkin edelleen sallia vankien lähettää viestejä toisilleen myös vankilan sisäpostissa. Tämä on lakivaliokunnan näkemyksen mukaan suotavaakin. Kirjeenvaihdon toimittamistapaa koskeva sääntely ei vaikuta 12 luvun muiden säännösten soveltamiseen, vaan toimittamistavasta riippumatta vangin kirjeenvaihtoon tulee soveltaa muita vankeuslain 12 luvun säännöksiä. Perustuslakivaliokunnan mukaan vankien kirjeiden, postilähetysten ja viestien tarkastamista, lukemista ja jäljennöksen ottamista koskevat säännökset ovat samat riippumatta siitä, toimitetaanko lähetykset tai viestit postin tai vankilan sisäpostin välityksellä (PeVL 34/2014 vp). Vankien kirjeenvaihdon perusoikeussuoja ei ole riippuvainen siitä, mikä on viestien toimittamistapa.

Tiivistettynä totean, että 12 luvun 2 a § ensimmäinen virke, jonka mukaan lukemisesta ja sen perusteesta ilmoitetaan vain vangille, rajoittaa nähdäkseni vain vangin ja vankilan ulkopolisen henkilön kirjeenvaihdon lukemisesta ilmoittamista. Tällöin vankien välisen kirjeenvaihdon osalta jää kaksi tulkintavaihtoehtoa. Joko kumpikin heistä on

2 a §:n tarkoittama ”vanki”, jolle tulee vankeuslakiin perustuen ilmoittaa lukemisesta ja lukemisen perusteesta, tai tämä lainkohta ei lainkaan koske heidän kirjeenvaihtoaan, jolloin Ilmoitusvelvollisuus seuraa suoraan perustuslaista ja siitä, että Rikosseuraamuslaitokselle ei ole säädetty oikeutta puuttua salaa luottamuksellisen viestin salaisuuteen. Lisäksi ilmoitusvelvollisuus perustuu tällöin myös hallintolakiin.

Vankeuslain 12 luvun 2 a § velvoittaa ilmoittamaan myös lukemisen perusteen. Tämä velvollisuus olisi sinänsä muutoinkin selvä hallintolain säännösten perusteella. Nykyinen sääntely ei ole poistanut ongelmakysymyksiä vankien, eikä välttämättä vangin ja vankilan ulkopuolisenkaan henkilön, välisen kirjeenvaihdon perusteiden ilmoittamisen osalta. Lukemisesta ilmoittamiseen liittyviä mahdollisia ongelmia on otettu esiin oikeusasiamies Jääskeläisen 14.2.2012 tekemässä päätöksessä ([dnrot 437/4/10 ja 2659/4/10](#)), jossa esitetty kannanotto on kokonaisuudessaan tämän päätöksen liitteenä. Päätös ei koske vankien välistä viestiä, mutta saman tyyppisiä ongelmia voi liittyä myös kahden vangin kirjeenvaihtoon, kuten Turun vankilan johtaja selvityksessään ja Länsi-Suomen rikosseuraamusalueen aluekeskus lausunnossaan esittävät.

Kuinka sitten vangeille ilmoitettaessa tulisi salassapitosäännökset huomion ottaen menetellä? Turun vankilan johtajan huomiot asiasta ovat huomion arvoisia. Jos ajatellaan, että vankeuslaissa ei ole nimenomaisesti säädetty kahden vangin välisen kirjeenvaihdon lukemisesta ilmoittamisesta, sovelletaan hallinnon yleislakeja. Kyseeseen tulee muun muassa viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n 1 momentin 28 kohta, jonka mukaan salassa pidettäviä viranomaisen asiakirjoja ovat asiakirjat ja rekisterit, jotka sisältävät tietoja tuomitusta taikka vangitusta tai muutoin vapautensa menettäneestä henkilöstä, jollei ole ilmeistä, että tiedon antaminen ei vaaranna asianomaisen tulevaa toimeentuloa, yhteiskuntaan sopeutumista tai turvallisuutta, ja jos tiedon antamiseen on perusteltu syy.

Salassapitoa koskevien säännösten huomioon ottaminen on monitahoinen kysymys. Esimerkiksi edellä mainittuun 28) kohtaan perustuva salassa pito ei ole ehdoton, vaan tieto voidaan antaa laissa mainituilla edellytyksillä. Nähdäkseni perusteltu syy voisi olla se, että kirjeenvaihdon kummankin osapuolen tulee saada tietää siitä, että viranomainen on puuttunut luottamuksellisen viestin salaisuuteen. Näin olen pitäisin mahdollisena ilmoittaa kummallekin vangille ainakin sen, että kirje on luettu. Sen sijaan perusteiden ilmoittamista tulisi harkita tapauskohtaisesti sen mukaan, kumpaan vankiin mikäkin peruste liittyy ja mahdollistaako salassa pitämistä koskeva sääntely perusteiden ilmoittamisen kummallekin, toiselle tai ei kummallekaan, mikä sekä on mahdollista. Ratkaisu tulisi tehdä yksilöllisesti kunkin vangin ja kunkin perusteen osalta. Huomioon tulee ottaa myös, että asianomaisen oikeudesta tiedon saantiin on erikseen säädetty viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 11 §:ssä.

Kirjeenvaihdon lukemisesta ilmoittaminen voidaan myös rinnastaa vastaavilla edellytyksillä tapahtuvaan puhelun kuuntelemiseen, jonka

osalta on nimenomaisesti säädetty siitä, että kuuntelemisen alkaessa siitä on ilmoitettava puhelun molemmille osapuolille. Tältä osin lainsäätäjä ei siten ilmeisesti ole nähnyt ongelmaksi saattaa vankilan ulkopuolisen henkilön tietoon, että kyseessä on vankilasta tuleva vangin puhelu, vaan painavampana on nähty se, että kumpikin puhelin keskustelun osapuoli saa tietää kuuntelemisesta.

Totean vielä, että nykyinen lukemisesta ja sen perusteesta ilmoittamisesta oleva sääntely voi olla ongelmallinen salassa pidon suhteen myös vankilan ulkopuoliseen henkilöön liittyen. Tätä ei ole lain esitöissä lainkaan käsitelty. Seuraavassa toteamani soveltuu paitsi vangin ja vankilan ulkopuolisen henkilön kirjeenvaihdon lukemisperusteen ilmoittamiseen, myös silloin, jos katsotaan, että kyseinen säännös koskee kahden vangin välistä kirjeenvaihtoa ja velvoittaa ilmoittamaan perusteen kummallekin vangille.

On mahdollista, että lukemisen peruste ei lainkaan liity vankiin, vaikka se lain mukaan tulisi ilmoittaa vangille. Esimerkiksi, jos vankilan ulkopuolisen henkilön tiedetään tai epäillään lähettävän vangille viestejä, joilla viestin lähettäjä yrittää painostaa vankia salakuljettamaan vankilaan kiellettyjä esineitä tai kohdistamaan vankilassa väkivaltaa kolmanteen henkilöön, on mahdollista, että lukeminen perustuu yksinomaan vankilan ulkopuolella olevasta henkilöstä saatuihin tietoihin, ja että vanki, jolle viesti on osoitettu ei ole aiemmin ollut asiaan millään tavoin osallinen. Kuinka vankeuslain 12 luvun 2 a §:n ensimmäistä virkettä tällöin olisi luettava? Velvoittaako ja oikeuttaako se ilmoittamaan vangille ne perusteet, joilla kirjeen on epäilty tai tiedetty olevan mainitun sisältöinen, vaikka peruste ei liity häneen?

Perusteen ilmoittamista koskeva velvoite ei sisällä erillistä mainintaa siitä, että ilmoittaminen voitaisiin tehdä salassapitosäännösten estämättä. Minun onkin vaikea nähdä perusteita sille, että salassapitosäännöksiä ei tulisi soveltaa lukemisen perusteesta ilmoittamiseen, ja tietääkseni näin tehdäänkin, kun peruste on vankiin itseensä liittyvä ja vankila arvioi sen häneltä itseltäänkin salassa pidettäväksi. Näin voitaneen tehdä myös, jos lukemisen peruste ei liity vankiin vaan ulkopuoliseen henkilöön ja jos peruste on sellainen, että se voidaan lain mukaan pitää salassa.

Jos tulkitaan säännöstä siten, että velvoite perusteen ilmoittamiseen ei oikeuta salassapitosäännöksistä poikkeamisen vaan lukemisperuste tulee ilmoittaa niiden sallimissa rajoissa, ei lopulta ole merkitystä sillä, katsotaanko vankeuslain 12 luvun 2 a §:n ensimmäisen virkkeen koskevan myös kahden vangin välistä kirjeenvaihtoa siten, että kumpikin osapuoli on säännöksen tarkoittama "vanki", jolloin kummallekin pitää ilmoittaa, vai katsotaanko, että sääntely koskee vain vangin ja vankilan ulkopuolisen henkilön välistä viestintää, ei kahden vangin välistä tilannetta, jolloin ilmoitusvelvollisuus vankien välisestä viestinnästä perustuu suoraan perustuslakiin ja hallintolakiin.

Joka tapauksessa en näe perusteita sille, että vankien välisen viestin kyseessä ollessa kummallekin ei ilmoitettaisi vähintään siitä, että

viesti on luettu. Kuten jo todettu, lukemisperusteiden ilmoittamisen osalta sovellettaisiin tapauskohtaisesti ja vankikohtaisesti salassapitoa koskevia säännöksiä.

Turun vankila on menetellyt toisin kuin mitä olen pitänyt perusteltuna ratkaisussani EOAK/4849/2017. Asiaa koskeva sääntely on tulkinnanvarainen. Pidän riittävänä toimenpiteenä saattaa Turun vankilan tietoon käsitykseni, että perustellumpi menettelytapa olisi ollut ilmoittaa lukemisesta myös kirjeet lähettäneelle kantelijalle. Perusteiden ilmoittamisen osalta olisi nähdäkseni tullut ratkaista, ovatko ne kokonaan tai joltakin osin salassa pidettäviä kantelijaan nähden sekä ilmoittaa myös perusteet kantelijalle, siltä osin kuin salassapitosäännökset eivät olisi sitä estäneet.

Koska lukemisesta ilmoittamista ja lukemisen perusteen ilmoittamista koskeva sääntely on monilta osin edelleen tulkinnanvaraista, lähetän tämän päätökseni tiedoksi Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikölle sekä oikeusministeriölle tiedoksi ja lainsäädäntötyössä huomioon otettavaksi.

4 TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdassa 3.3 esittämäni käsityksen Turun vankilan menettelystä vankilan johtajan tietoon. Tässä tarkoituksessa lähetän jäljennöksen tästä päätöksestäni hänelle.

Lähetän päätökseni tiedoksi oikeusministeriölle, Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikölle sekä Länsi-Suomen rikosseuraamusalueen aluekeskukselle.

Ote päätöksestä 24.4.2018 (EOAK/4849/2017)

3.1.3 Kannanotto

Sisäpostin lukemisesta ilmoittaminen

Kantelijan mukaan hän sai (18.7.2017) kirjallisen ilmoituksen, että hänen kahdelle vangille sisäpostitse lähettämänsä kirjeet oli luettu. Kantelijan mukaan kirjeet oli kuitenkin toimitettu niiden vastaanottajille ilman, että kirjeisiin oli tehty merkintää niiden lukemisesta. Kantelija toimitti kantelun liitteenä kopiot sisäpostitse lähettämistään kirjeistä ja kirjekuoren etupuolesta ja ainakaan toimitetuissa asiakirjoissa ei ole merkintää kirjeen lukemisesta. Vankilan toimittamassa selvityksessä ei ole kiistetty, eikä otettu kantaa kantelijan väitteeseen siitä, ettei lukemisesta ole ilmoitettu kirjeet vastaanottaneille vangeille. Edellä todetun perusteella lähdetään siitä, että asiassa on menetelty kantelussa kerrotulla tavalla, eli lukemisesta ei ole ilmoitettu kirjeet vastaanottaneille vangeille.

Luottamuksellisen viestin salaisuutta koskevalla perustuslakisääntelyllä ei suojata ainoastaan viestin lähettäjä, vaan kysymyksessä on viestinnän molempien osapuolten perusoikeus. Lähtökohtaisesti molemmilla osapuolilla tulee olla myös oikeus saada tieto siitä, jos viranomaisen on puuttunut luottamuksellisen viestin suojaan. Lukemisesta ilmoittamatta jättäminen on siten poikkeus, johon tulee olla siihen oikeuttava säännös.

Vankeuslaissa ei alun perin ollut nimenomaisia säännöksiä lukemisesta ilmoittamisesta. Oikeusasiamies Petri Jääskeläinen katsoi päätöksessään 14.2.2012 (437/4/10 ja 2659/4/10), ettei säännöksen puute voinut antaa viranomaisille oikeutta salata luottamuksellisen viestin suojan loukkaamista. Päätöksessä katsottiin, että ilmoittamisvelvollisuudesta tai siitä poikkeuksellisesta tilanteesta, että sitä ei ole, tulisi säätää lailla. Viime kädessä siten lainsäätäjän tulisi ratkaista ilmoittamisen laajuus ja mahdolliset poikkeukset ilmoittamiseen.

Vankeuslakiin lisättiin toukokuussa 2015 uusi säännös lukemisesta ilmoittamisesta, jossa ilmoitusvelvollisuutta rajoitettiin. Vankeuslain 12 luvun 2 a §:ssä säädetään vangille saapuneen tai häneltä peräsin olevan kirjeen lukemisesta ja sen perusteesta vangille ilmoittamisesta. Sen mukaan vangille saapuneen tai häneltä peräsin oleva kirjeen lukemisesta on annettava vangille tieto. Lain esitöissä (HE 45/2014 vp s. 44) todettiin asiasta seuraavaa.

”Luottamuksellisen viestin salaisuus koskee sekä vastaanottajaa ja lähettäjä. Tämän vuoksi vangille lähetetyn kirjeen lukemisesta tulisi ilmoittaa lähtökohtaisesti myös kirjeen lähettäjälle. Samoin vangin lähettämän kirjeen lukemisesta tulisi ilmoittaa myös kirjeen vastaanottajalle. Rikosseuraamuslaitoksessa noudatetun

käytännön mukaan vangin lähettämän kirjeen lukemisesta on tehty vastaanottajaa varten merkintä kirjeeseen. Kun vangille lähetetty kirje on luettu, kirjeen lähettäjälle ei ole erikseen ilmoitettu kirjeen lukemisesta, vaan asiasta on ilmoitettu ainoastaan vangille. Vangin harkintaan on jäänyt lukemisesta kirjeen lähettäjälle ilmoittaminen.

Yleisperusteluiden kohdassa 2.1 mainituista syistä kirjeen lukemisesta muulle kuin vangille ilmoittaminen on ongelmallista. Pykälään ehdotetaan säännöstä siitä, että vangin lähettämän tai hänelle saapuvan kirjeen lukemisesta ilmoitettaisiin ainoastaan vangille.”

Hallituksen esityksen yleisperusteluiden kohdassa 2.1 todettiin seuraavaa
(HE 45/2014 vp s. 10).

”Luottamuksellisen viestin salaisuus koskee sekä vastaanottajaa ja lähettäjää. Tämän vuoksi vangille lähetetyn kirjeen lukemisesta tulisi ilmoittaa lähtökohtaisesti myös kirjeen lähettäjälle. Samoin vangin lähettämän kirjeen lukemisesta tulisi ilmoittaa myös kirjeen vastaanottajalle. Tämä olisi käytännössä hankalaa. Lisäksi toinen osapuoli ei välttämättä tiedä, että vanki on vankilassa. Vangilla on oikeus pitää tieto salassa. Eduskunnan oikeusasiamies on päätöksissään (1828/2/08, 3349/4/08 ja 2659/4/10) kiinnittänyt asiaan huomiota.”

Kirjeenvaihdon lukemisesta ilmoittamista on siten lain esitöissä käsitelty ainoastaan sellaisessa asiayhteydessä, joissa vanki on yhteydessä vankilan ulkopuolelle. Säännöksen perusteluissa esitetyt syyt ovat myös sellaisia, ettei niillä voida perustella sitä, miksi sisäpostitse toimitettujen viestien lukemisesta ei voisi ilmoittaa sekä viestin lähettäneelle että sen vastaanottaneelle vangille.

Vankien toisilleen sisäpostitse lähettämien viestien toimittamista koskevia säännöksiä selvennettiin toukokuussa 2015 voimaan tulleilla vankeuslain muutoksilla. Kirjeenvaihto ja postilähetysten tarkastamista koskevaa vankeuslain 12 luvun 1 §:ää muutettiin tällöin siten, että vangilla on oikeus kirjeenvaihtoon ainoastaan postin välityksellä. Hallituksen esityksen mukaan lainmuutoksen tarkoitus oli muuttaa oikeustilaa siinä, että vankilan järjestykseen ja turvallisuuteen liittyvistä syistä johtuen vankilalla ei enää olisi velvollisuutta toimittaa vankien välistä sisäpostia. Muutos ei kuitenkaan tarkoittanut sitä, ettei vankila voisi toimittaa sisäpostitse vangin toiselle vangille lähettämää kirjettä. Esitöiden mukaan sisäpostina toimitettujen kirjeiden tarkastamisessa noudatetaan kirjeiden tarkastamista koskevia säännöksiä (HE 45/2014 vp s. 43).

Perustuslakivaliokunta katsoi lausunnossaan (PeVL 34/2014 vp), että vankien kirjeiden ja viestien tarkastamista, lukemista ja jäljennöksen ottamista koskevat säännökset ovat samat riippumatta siitä, toimitaanko ne postin tai vankilan sisäpostin välityksellä. Perustuslakiva-

liokunnan lausunnossa katsottiin myös, ettei esityksessä ole esitetty riittäviä perusteita rajoittaa vankilan sisäpostin käyttöä vankien kirjeenvaihdossa. Tämän vuoksi lakivaliokunnan tuli selvittää ehdotetun muutoksen välttämättömyys.

Lakivaliokunta hankki asiassa lisäselvitystä oikeusministeriöltä. Sen mukaan sisäpostia käyttävät pääasiassa järjestäytyneiden ja muiden rikollisryhmien jäsenet, ja viestinnästä voi aiheutua turvallisuushuolia samoin kuin riski tutkintavangeille määrättyjen yhteydenpitörajoitusten noudattamatta jättämisestä. Lakivaliokunta katsoi, että järjestäytyneiden rikollisryhmien jäsenien välisessä viestinnässä viestin lukemisen edellytykset täyttyvät useimmiten. Valiokunta pani myös merkille, että viestin lähettäjänä voidaan käyttää ryhmiin kuulumattomia vankeja. Saamansa selvityksen valossa valiokunta katsoi, että vangeille annettu oikeus viestin lähettämiseen sisäpostilla toiselle osastolle sijoitetuille vangeille saattaa vaarantaa vankilan järjestystä ja vankien turvallisuutta ja päätyi siihen, että vankien välistä yhteydenpitoa on välttämätöntä joissakin tapauksissa rajoittaa. Ehdotus siitä, että vankilalla ei ole velvollisuutta vankien välisten viestien toimittamiseen sisäpostina, hyväksyttiin. Toisaalta lakivaliokunta katsoi, että muiden kuin rikollisryhmiin kuuluvien vankien välillä viestien toimittaminen sisäpostilla on edelleen mahdollista ja suositeltavaakin (ks. LaVM 17/2014 vp s. 4–5).

Edellä todetun perusteella vankilalla ei ole velvollisuutta toimittaa vankien välisiä viestejä sisäpostitse, vaikka sitä voidaankin lähtökohtaisesti pitää suositeltavana. Mikäli vankien välisiä viestejä kuitenkin toimitetaan sisäpostitse, tällöin niiden lukemiseen ja lukemisesta ilmoittamiseen sovelletaan vankeuslain kyseisiä asioita koskevia säännöksiä.

Lukemisesta ilmoittamista koskevan säännös on osittain epäselvää sen suhteen, tuleeko sisäpostitse lähetyn viestin lukemisesta ilmoittaa molemmille osapuolille. Asiassa on ongelmallista lähinnä se, että lain perusteluissa ei ole käsitelty asiaa ollenkaan sisäpostitse toimitettujen viestien osalta. Käsiteltyä asiaa on kuitenkin perusteltua, että lukemisesta ilmoitetaan sekä kirjeen lähettäneelle että sen vastaanottaneelle vangille. Perustelen kantaani seuraavasti.

Kuten edellä totesin, luottamuksellisen viestin salaisuus koskee sekä viestin lähettäjää että sen vastaanottajaa. Heillä molemmilla on lähtökohtaisesti oikeus saada tieto siitä, jos heidän välistään kirjeenvaihtoa on luettu, ellei ole säännöstä, joka oikeuttaa ilmoittamatta jättämisen. Vankeuslakiin onkin otettu säännös, jossa vangin kirjeenvaihdon osalta on säädetty poikkeus vankilan ulkopuolella olevan henkilön oikeuteen saada viranomaiselta ilmoitus siitä, että hänen kirjeenvaihtoaan on luettu. Tämä poikkeussääntely perustuu siihen, että vankilan ulkopuoliselle henkilölle ilmoittaminen on työstä sekä siihen, että vangin kanssa kirjeenvaihdossa oleva henkilö ei ehkä tiedä, että viestinnän toinen osapuoli on vankilassa ja vangin oikeuteen pitää tämän tieto salassa. Kyseisillä perusteilla ei nähdäkseni ole merkitystä tilanteessa, jossa vanki lähettää viestin toiselle samassa vankilassa ole-

valle vangille.

Säännöksen sanamuodon mukaan vangille saapuneen tai häneltä peräisin olevan kirjeen lukemisesta ja sen perusteesta on annettava vangille tieto. Säännöksessä ei ole rajattu lukemisen ilmoitusvelvollisuutta siten että se kohdistuisi vain joko kirjeen lähettäneeseen tai sen vastaanottaneeseen vankiin. Kyseessä on myös ilmoitusvelvollisuutta koskeva poikkeussäännös ja epäselvissä tapauksissa oikeuksia rajoittavaa säännöstä on tulkittava suppeasti. Molemmille vangeille lukemisesta ilmoittaminen olisi myös perusoikeusmyönteinen toimintatapa.

Edellä todetun perusteella katson, että vankilan olisi tullut ilmoittaa kirjeiden lukemisesta myös kirjeet vastaanottaneille vangeille.

Ote päätöksestä 13.6.2008 (dnro 1828/2/08)

2.5.4

Lukemisesta ilmoittaminen

Käytettävissäni olevasta selvityksestä kävi ilmi, että osa kantelijoista ei ilmeisesti tiennyt, että heidän kirjeensä oli paitsi avattu myös luettu. Osa kantelijoista puolestaan arvosteli sitä, että kirjeen lukemisesta ja/tai toimenpiteen perusteita ei ollut ilmoitettu. Eräiden kantelijoiden mukaan perusteita ei ilmoitettu kysyttäessä.

Rikosseuraamusviraston lausuntojen mukaan kirjeenvaihtoon kohdistuvien päätösten tosiasialliset perusteet ja päätöksenteon ajankohta on ilmoitettava hallintolain mukaisesti (44 ja 45 §), salassapitosäännökset huomioiden. Rikosseuraamusvirasto katsoi myös, että lukemisesta päättämisessä on kyse sen kaltaisesta hallinnollisesta päätöksestä, josta on hallintolain 54 §:n mukaisesti ilmoitettava vangille. Lausunnossa todetaan lisäksi, että vankilaturvallisuuteen liittyvät näkökohdat puoltaisivat joissain tilanteissa sitä, että kirjeen lukemisesta ei ilmoitettaisi vangille, koska kirjeen lukemisesta ilmoittaminen vaikeuttaa lukemiselle säännöksissä asetettujen tavoitteiden toteuttamista. Rikosseuraamusviraston käsityksen mukaan voimassa olevat säännökset eivät kuitenkaan mahdollista sitä, että kirjeen lukemisesta ei ilmoitettaisi vangille. Rikosseuraamusvirasto saattoi tämän lausuntonsa myös oikeusministeriön kriminaalipoliittisen osaston tietoon mahdollisia säädöstoimenpiteitä varten.

Hallintolain 44 § koskee päätöksen sisältöä, 45 § päätöksen perustelemista ja 54 § tiedoksiantovelvollisuutta. Lainkohdat ovat tämän päätöksen liitteenä (liite 3).

Omana kannanottonani totean seuraavan.

Käytettävissäni olevan selvityksen perusteella vankiloille vaikuttaa olleen varsin laajasti epäselvää, että lukemispäätöksestä pitää ilmoittaa vangille hallintolain mukaisesti. Ainakin osassa vankiloita ei ole lainkaan mielletty, että kirjeen lukemisesta tehtävää päätöstä ja sen tie-

doksiantamista tulee arvioida hallintolain perusteella. Sen, että vankeudesta annetussa valtioneuvoston asetuksessa ei ole ollut lukemista koskevia säännöksiä, on luultu tarkoittavan, ettei asiaa koskevaa sääntelyä ole ja ettei ilmoitusvelvollisuuttakaan tällöin ole. Menettelytapa on ilmeisesti pääsääntöisesti ollut se, että niin tarkastamista varten avatut kuin lukemista varten avatutkin kirjeet on merkitty avatuiksi, mutta vangille ei ole ilmoitettu erikseen, onko kirje vain avattu vai myös luettu.

Vankiloiden toiminta on hallintoa, johon tulee lähtökohtaisesti soveltaa myös hallintolakia. Olen edellä kohdassa 2.4.6 selostanut hallintolain soveltamista ja viittaan siihen.

Rikosseuraamusvirasto on todennut, että päätös kirjeen lukemisesta on hallintopäätös, jonka osalta tulee muun muassa päätöksen tekemisen, perustelemisen ja tiedoksiannon osalta menetellä hallintolain mukaisesti. Vankeuslainsäädännöllä säännellyn päätöksenteon osalta ei kaikilta osin voida pitää täysin selvänä, milloin kyseessä on (muutoksenhakukelpoinen) hallintopäätös ja milloin ratkaisu on luokiteltavissa tosiasialliseksi hallintotoiminnaksi. Asiaa on arvioitu, tosin muutoksenhakuoikeuden näkökulmasta, oikeusministeriön julkaisussa Vangin muutoksenhakuoikeus (oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2006:25). Siinä todetaan muun muassa kirjeen lukemisesta, että vangin kirjeenvaihdon valvonta tällä tavoin on lähellä tosiasiallista hallintotoimintaa (s.14). Tällä tarkoitettaneen, että kirjeen lukeminen kuitenkin on katsottava hallintopäätökseksi, vaikka se onkin lähellä tosiasiallista hallintotoimintaa.

Siitä riippumatta, miten lukemista koskeva päätös luokitellaan, minun on vaikea nähdä, ettei päätöksestä ja sen perusteista tulisi ilmoittaa vangille. Kirjeen avaamisesta ilmoittamista koskevassa kohdassa 2.4.6 esittämäni perusteet sopivat myös kirjeen lukemisesta ilmoittamiseen. Lisäksi lukeminen loukkaa perusoikeutena turvattua luottamuksellisen viestin salaisuutta selvästi vakavammin kuin kirjeen avaaminen.

Lienee totta, kuten Rikosseuraamusvirasto huomauttaa, että joissakin tilanteissa lukemiseen oikeuttavan säännöksen tarkoitus voisi puoltaa ilmoittamatta jättämistä. Tällaista sääntelyä ei kuitenkaan ole.

Eräiden vankien kanteluihinsa liittämistä asiakirjoista kävi ilmi, että heidän tiedustellessaan vankilan henkilökunnalta kirjeenvaihtoonsa kohdistuneita toimenpiteitä ja/tai niiden perusteita, heille oli vastattu ilmoittamalla kyseessä olevaan toimenpiteeseen oikeuttavan lainkohdan pykälänumero ja/tai tämän lainkohdan sanamuoto. Menettely on virheellinen. Vangilla on lähtökohtaisesti oikeus saada tietoonsa oikeudellisten perusteiden lisäksi myös häneen kohdistuneiden toimenpiteiden tosiasialliset perusteet. Lisäksi kirjeen lukemisen osalta tiedoksiannon pitäisi edellä esittämäni mukaisesti tapahtua pyytämättäkin. Sikäli kuin kyse on ollut siitä, että vangin tiedustelemien perusteiden katsottiin olevan salassa pidettävät, asiassa olisi tullut menetellä salassapitosäännösten mukaisesti.

Saatan edellä esittämäni käsitykset vankeinhoitoviranomaisten tietoon.

Ote päätöksestä 14.2.2012 (dnrot 437/4/10 ja 2659/4/10)

Totean kannanottonani seuraavan.

Vangin osalta on selvää, että kirjeen avaamisesta ja lukemisesta tulee ilmoittaa hänelle. Avaamisesta ilmoittamisesta on säädetty asetuksella. Lukemisesta ilmoittamisen osalta on runsaasti laillisuusvalvontakäytäntöä ja sittemmin myös edellä mainittu keskushallintoyksikön ohjeistus.

Viestinnän toiselle osapuolelle ilmoittamisesta ei ole sääntelyä. Riihimäen vankila on kuitenkin muuttanut käytäntöä siten, että vangin lähettämän kirjeen lukemisesta ilmoitetaan vastaanottajalle, mitä myös keskushallintoyksikön ohjeistuksessa on sittemmin suositeltu.

Luottamuksellisen viestin salaisuus on molempien viestinnän osapuolten, sekä viestin lähettäjän että sen vastaanottajan, perusoikeus. Mielestäni lähtökohtaisesti molemmilla osapuolilla tulee olla oikeus saada tieto siitä, jos viranomainen on puuttunut luottamuksellisen viestin suojaan. Ilmoittaminen on tärkeää muun muassa viranomais toiminnan valvonnan kannalta. Vain puuttumisesta tiedon saanut osapuoli voi käyttää oikeussuojakeinoja asiassa. Se, että lukemisen osalta ei lainkaan ole lukemisesta ilmoittamista koskevaa nimenomaista sääntelyä, ei voi antaa viranomaiselle oikeutta salata luottamuksellisen viestin suojan loukkaamista. Ilmoittamisvelvollisuudesta tai siitä poikkeuksellisesta tilanteesta, että sitä ei ole, tulisi säätää lailla.

Viime kädessä lainsäätäjän tulisi ratkaista ilmoittamisen laajuus ja mahdolliset poikkeukset ilmoittamiseen. Ilmoittamisen laajuuteen voivat nähdäkseni vaikuttaa monet seikat. Joissakin tilanteissa on mahdollista, että viestinnän toisen osapuolen henkilöllisyys tai yhteystiedot eivät ole tiedossa, jolloin molemmille ilmoittaminen ei käytännössä ole mahdollista. Joissakin tilanteissa riittävänä voitaneen pitää, että ilmoitus tehdään vain jommallekummalle osapuolelle, jonka huoleksi jää ilmoittaa toiselle. Vankien kyseessä ollessa tulee ilmoittamista mietittäessä ottaa huomioon se, että tieto viestinnän toisen osapuolen vankilassa olosta ei välttämättä ole toisen osapuolen tiedossa. Nähdäkseni vangilla on halutessaan oikeus myös pitää se salassa. Tämä huomioon ottaen viranomaisen vankilan ulkopuoliselle henkilölle tekemä ilmoitus kirjeenvaihtoon kohdistetuista toimista voi olla ongelmallinen. Vankilan ulkopuoliselle henkilölle ilmoittaminen voi olla ongelmallista myös sen vuoksi, että tieto luottamuksellisen viestin salaisuuteen puuttumisesta sisältää samalla sen tiedon, että viranomainen on arvioinut puuttumisperusteiden olevan olemassa. Nämä perusteet ovat usein sellaista vankiin ja hänen vankilakäyttäytymiseensä liittyvää tietoa, mikä on lähtökohtaisesti salassa pidettävää. Joissakin tilanteissa toimenpiteen tarkoitus ei toteudu, jos luottamuksellisen

viestin salaisuuden loukkaamisesta on heti ilmoitettava viestinnän osapuolille. Ainakin nämä näkökohdat vaikuttanevat ilmoittamisen laajuuteen.

Vankien kirjesalaisuuteen voidaan lain mukaan puuttua vankilassa avaamalla, lukemalla tai pidättämällä viesti. Vanki voi olla sekä viestin vastaanottaja että lähettäjä. Kaikkien näiden tilanteiden osalta tulee pohtia luottamuksellisen viestin salaisuuden loukkaamisesta ilmoittamista.

Koska sääntely on puutteellista, koska ilmoitusvelvollisuuden laajuutta harkittaessa tulee ottaa huomioon monia seikkoja ja kun vanki joka tapauksessa on saanut tiedon kantelussa tarkoitetuista toimista, minulla ei ole perusteita katsoa, että Riihimäen vankila olisi menetellyt kantelussa tarkoitetuissa tilanteissa lainvastaisesti.

Oikeusministeriön kriminaalipoliittisella osastolla on käynnissä vankeuslain ja tutkintavankeuslain säännösten tarkistamistyö. Esitän oikeusministeriön harkittavaksi, kuinka edellä esittämäni näkökohdat voitaisiin ottaa huomioon vireillä olevassa lainvalmistelutyössä.

Kantelu ei anna minulle aihetta muihin toimenpiteisiin.